

บทบาทและการรักษาอำนาจของทหารและชนชั้นนำทาง
การเมืองในเมียนมา ตั้งแต่ ค.ศ. 1948-2010

**The role and maintenance of military power and political elite
in Myanmar from 1948 – 2010**

ธันท์วัฒน์ สภาhurst¹, กฤติธี ศรีเกตุ² & พัด ลวางกูร²

Thananwat Saphanurat, Grithee Srigate & Pad Lavankura

Corresponding author: saphanurat.n@gmail.com

Received:10/01/66 Revised: 14/03/66 Accepted: 14/03/66

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบท ที่มา ปัจจัยสิ่งแวดล้อมของการได้อำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมือง และศึกษาบทบาทและการรักษาอำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1948-2010 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีทางประวัติศาสตร์ในการศึกษา สืบค้นข้อมูล หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบพรรณนาความ

ผลการศึกษาพบว่า การได้อำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองเกิดจากความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ความเชื่อ อุดมการณ์ทางการเมือง การตกเป็นอาณานิคมและการเมืองโลก จึงทำให้เกิดการแย่งชิงอำนาจการเมืองของกลุ่มต่างๆ ตั้งแต่อดีตอย่างต่อเนื่อง โดยมีทหารเข้ามาชิง

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อำนาจทางการเมืองเช่นเดียวกับชนชั้นนำทางการเมืองอื่นๆ นอกจากนั้นบทบาทและการรักษาอำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1948-2010 โดยใช้ทฤษฎีของเริค นอร์ดลินเจอร์ เป็นกรอบการวิเคราะห์แล้วพบว่า การได้อำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองของเมียนมา แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้ 1) ช่วง ค.ศ. 1948-1962 ช่วงการเป็นรัฐชาติเอกราช การเมืองภายในมีความผันผวน ปัญหาเชื้อชาติและอุดมการณ์ทางการเมือง รัฐสภาไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งรัฐบาลพลเรือนของนายอู นู ไร้เสถียรภาพ เกิดความแตกแยกในประเทศ จำต้องอาศัยความเข้มแข็งของกองทัพหรือทหาร (Tatmadaw) เข้ามารักษาดุลยภาพทางการเมือง ซึ่งอยู่เบื้องหลังในฐานะ “ผู้ไกลเกลี่ย” 2) ช่วง ค.ศ. 1962-1988 หลังจากได้รับชัยชนะและกลับมาเป็นรัฐบาลอีกครั้ง นายอู นู ไม่สามารถรักษาอำนาจของตนไว้เนื่องจากกองทัพได้รัฐประหารทำให้นายพลเนวินซึ่งเป็นผู้นำกองทัพขึ้นปกครองประเทศตลอดระยะเวลาดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียว ช่วงนี้ทหารได้เข้ามามีบทบาทนำในทุกมิติของสังคม โดยเฉพาะด้านการเมือง จึงทำให้บทบาทของทหารในช่วงเวลานี้มีฐานะ “ผู้ปกครอง” และ 3) ช่วง ค.ศ. 1988-2010 รัฐบาลทหารของเมียนมาถูกกดดันจากโลกตะวันตกอย่างต่อเนื่อง รวมถึงเกิดการต่อต้านขึ้นภายในจากนักศึกษา ส่งผลให้นายทหารรุ่นใหม่ยึดอำนาจจากนายพลเนวิน ซึ่งปรับบทบาทกองทัพเพื่อธำรงอำนาจทางการเมืองของตนให้คงอยู่ จึงร่างและใช้รัฐธรรมนูญ ปี 2008 เป็นเครื่องมือรักษาอำนาจทางการเมืองของทหาร เมื่อเกิดการถ่ายโอนอำนาจทางการเมืองจากรัฐบาลทหารไปยังรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งทั่วไป ปี ค.ศ. 2010 ภายใต้รัฐธรรมนูญทหาร ทหารหรือกองทัพยังได้กำหนดให้ตนเองดำรงอยู่อำนาจต่อไปในฐานะ “ผู้พิทักษ์” ของประเทศเมียนมานั่นเอง

คำสำคัญ: เมียนมา; ทหาร; ผู้ไกลเกลี่ย; ผู้พิทักษ์; ผู้ปกครอง

Abstract

This objectives of the study were to explore the context, origin, environmental factors of the political power of the military and the political elite, and to study the role and power retention of the military and the political elite in Myanmar during 1948-2010. It is a qualitative research method, using historical methods to study and explore data. It reveals that the political power of the military and political elites is due to diversity. ethnicity, belief, political ideology colonialism and world politics which resulted in continual struggle for political power of various groups since the past. Consequently, the military came to take political power as well as other political elites. In addition, the role and political power maintenance of the military and political elites of Myanmar during 1948-2010 according to Eric Nordlinger's theory framework analysis found that: 1) during the period 1948-1962, during the period of an independent national state Internal politics are volatile. Racial and political ideology issues and Parliament is inefficient. In addition, the civilian government of Mr. U Nu unstable. There was a division in the country, requiring the strength of the army (Tatmadow) to maintain political balance. behind as "Mediators" 2) During 1962-1988, after winning and returning to government again, U Nu was unable to maintain his power. Because the army has couped the government of U Nu, leaving General Ne Win, the leader of the army, to

rule the country alone during that period. During this period, the military has played a leading role in all dimensions of society, especially in politics, thus making the role of the military during this period as “Ruler” and 3) During 1988-2010, Myanmar's military government was constantly under pressure from the West. Including internal resistance from students. As a result, a new generation of military officers seized power from General Ne Win, who adapted the role of the army to maintain his political power. Therefore, the 2008 constitution was drafted and used as a tool to maintain the military's political power. When political power was transferred from the junta to a civilian government through general elections in 2010 under the military constitution, The military or the army has also assigned itself to continue to hold power as the "Guardian" of Myanmar itself.

Keywords: Myanmar; Tatmadaw; Moderator; Guardian; Ruler

บทนำ

การเรียกร้องเอกราชต่อเจ้าอาณานิคมอังกฤษจนเมียนมาได้กลับมาปกครองตนเองอีกครั้งในระบอบประชาธิปไตย และได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์จากอังกฤษในปี ค.ศ. 1948 การต่อสู้ดังกล่าวเกิดจากการนำของนายพลอองซาน (Aung San) หรืออูซาน ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็น “บิดาแห่งประเทศพม่ายุคปัจจุบัน” (Moe, 2017, p. 10) เมียนมามีรัฐธรรมนูญฉบับแรก ใน ค.ศ. 1947 และผ่านการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชน ตั้งแต่ ค.ศ. 1951-1952, 1956 จนถึง ค.ศ. 1960 ตามปกติของกระบวนการที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว

หากแต่การเมืองภายในเมียนมา ปี ค.ศ. 1962 กลับมารื้อระอุเมื่อนายพลเน วิน (Ne Win) ได้รัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลอู นู (U Nu) และแสดงตัวเป็นปฏิปักษ์ต่อนักการเมือง นักวิชาการ และผู้ที่มีความคิดทางการเมืองที่แตกต่างด้วยการขับไล่ออกนอกประเทศ นายพลเน วิน ปกครองประเทศตามหลักวิถีพม่าสู่สังคมนิยม (Burmese Way to Socialism) (Silverstein, 1977, p. 204) จึงสร้างความขัดแย้งขึ้นในหมู่นักการเมืองและกับชนกลุ่มน้อยทั้งหลายจนนำไปสู่การเป็นถาพีแห่งเอเชียในเวลาต่อมา (ศิลปวัฒนธรรมออนไลน์, 2565) นายพลเน วิน ได้ปกครองประเทศจนถึง ค.ศ. 1988 รวมเป็นเวลากว่า 26 ปี จนกระทั่งวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1988 ได้เกิดเหตุการณ์สำคัญที่เรียกว่า “การจลาจล 8888” หรือชาวพม่าเรียก “ซิต เล โลง” หรือ “8888 Uprising” (Arendshorst, 2009, p. 103) รัฐบาลทหารภายใต้สภาพัฒนาการฟื้นฟูกฎหมายและระเบียบแห่งรัฐ (State Law and Order Restoration Council: SLORC) ได้อ้างความมั่นคงและเข้าควบคุมประเทศหลังจากที่นายพลเน วิน ประกาศลาออกจาก

ทุกตำแหน่งของรัฐบาลและกองทัพในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1988 ทำให้เกิดการจลาจลตามเมืองสำคัญต่างๆ นายพลซอ หม่อง (General Saw Maung) จึงนำกองทัพเข้าทำรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลอีกครั้งพร้อมทั้งประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ ฉบับ ค.ศ. 1974 รวมถึงปราบปรามผู้ประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตย จนมีผู้เสียชีวิตถึง 3,000 กว่าราย (Taylor, 2013, p. 29) ส่งผลให้ผู้ประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยไม่ประสบความสำเร็จตามข้อเรียกร้องของตน และทำให้ประชาชนในเมียนมายังคงถูกปกครองด้วยกองทัพต่อไป

สลอร์ค (SLORC) ได้ปกครองประเทศเมียนมาตั้งแต่ ค.ศ. 1988 ได้สร้างความตึงเครียดระหว่างรัฐบาลและพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (National League for Democracy: NLD) ทำให้เกิดการปราบปรามใหญ่สองครั้งในปี ค.ศ. 1996 และปี ค.ศ. 1997 ทำให้สลอร์ค (SLORC) ถูกยกเลิกในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1997 และถูกแทนที่ด้วยสภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ (State Peace and Development Council: SPDC) ปกครองประเทศเมียนมา จนมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2008 และได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปพร้อมกันทั่วประเทศในปี ค.ศ. 2010 (Martin, 2010, p. 10) โดยพรรคการเมืองของฝ่ายกองทัพได้รับชัยชนะในครั้งนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะชาตพรรค NLD คู่แข่งสำคัญในการเลือกตั้ง ทำให้พรรคสหสามัคคีและการพัฒนา (Union Solidarity and Development Party: USDP) ซึ่งเป็นพรรคการเมืองของกองทัพชนะการเลือกตั้งอย่างท่วมท้น ได้ที่นั่งในสภาแห่งชาติหรือสภาสูง (Upper house) ถึง 129 ที่นั่งหรือร้อยละ 76.79 จากจำนวนทั้งสิ้น 168 ที่นั่ง และได้ที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรหรือสภาล่าง (Lower house) จำนวน 259 ที่นั่ง หรือร้อยละ 78.48 จากที่นั่งทั้งหมด 330 ที่นั่ง (Kudo, &

Kumagai, 2011, p. 5) การได้รับชัยชนะอย่างถล่มทลายของ USDP ในทุกสภา ทำให้กองทัพยังคงรักษาอำนาจทางการเมืองไว้ได้ต่อมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดคำถามว่ากองทัพและชนชั้นนำของเมียนมามีวิธีการใช้อำนาจและรักษาอำนาจทางการเมืองไว้ได้ยาวนานได้อย่างไร ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นถึงบริบท ที่มา ปัจจัย สิ่งแวดล้อมที่ทำให้ทหารและชนชั้นนำทางการเมืองได้อำนาจทางการเมืองของเมียนมา อีกทั้งทำให้เห็นถึงบทบาทและการรักษาอำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1948-2010 เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบท ที่มา ปัจจัย สิ่งแวดล้อมของการได้อำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1948-2010
2. เพื่อศึกษาบทบาทและการรักษาอำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1948-2010

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการระบวนการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร บทความ หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังใช้แหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ ฐานข้อมูล ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเมียนมาโดยตรง จากนั้นนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้มาวิเคราะห์เรียบเรียงและสรุปผลการศึกษา เพื่อชี้ให้เห็นว่า ทหารและชนชั้นนำของเมียนมาสามารถรักษาอำนาจในทางการเมืองอย่างยาวนานได้อย่างไร โดยมีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

- ข้อมูลทั่วไป บริบททางสังคม และการปกครองของประเทศเมียนมา

- บริบท ที่มา ปัจจัยสิ่งแวดล้อมของการได้อำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1948-2010

- บทบาทและการรักษาอำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1948 - 2010 โดยแบ่งการนำเสนอ ดังนี้

ช่วงที่ 1 บทบาทและการรักษาอำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองในฐานะผู้ไกล่เกลี่ยทางการเมืองของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1948-1962

ช่วงที่ 2 บทบาทและการรักษาอำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมือง ในฐานะผู้ปกครองทางการเมืองของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1962-1988

ช่วงที่ 3 บทบาทและการรักษาอำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองในฐานะผู้พิทักษ์ทางการเมืองของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1988-2010

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ประกอบด้วย หนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ สื่อสิ่งพิมพ์ บทความ วารสาร ซึ่งเนื้อหาเกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ประวัติศาสตร์ และบริบททางสังคมของประเทศเมียนมา บทบาทและการรักษาอำนาจของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองในเมียนมา ตั้งแต่ ค.ศ. 1948-2010

1.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา

บริบททางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศเมียนมา ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948-2010

2. เครื่องมือที่ใช้ การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมุ่งศึกษา วิเคราะห์ จากเอกสาร ตำรา บทความ แหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการอ่านและวิเคราะห์ จดบันทึก สรุปตามประเด็นที่กำหนดไว้ตามกรอบงานวิจัยโดยผู้วิจัยเอง

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยบทบาทและการรักษาอำนาจของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองของเมียนมา ตั้งแต่ ค.ศ. 1948-2010 สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาริบทที่มา ปัจจัยสิ่งแวดล้อมของการได้อำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1948-2010

ผลการวิจัยพบว่า ประวัติศาสตร์ของประเทศเมียนมาได้ผ่านยุคสมัยมาอย่างยาวนานโดยในแต่ละยุคสมัยล้วนมีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นและปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของช่วงเวลาไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองประวัติศาสตร์ของเมียนมานั้นระบอบการปกครองของเมียนมาในสมัยโบราณนั้น จะเต็มไปด้วยการแย่งชิงอำนาจความเป็นใหญ่ระหว่างกลุ่มแว่นแคว้นต่างๆ รวมถึงการแย่งชิงอำนาจภายในระหว่างขุนนางและกษัตริย์ที่เป็นเชื้อพระวงศ์เดียวกัน สำหรับบริบทของ

สังคมและเศรษฐกิจในสมัยโบราณจะเป็นระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ การอยู่ร่วมกันทางสังคมจะมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน คือ สถาบันศาสนา รวมถึงปัญหาชนกลุ่มน้อยที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม เมื่อเมียนมาได้ตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ส่งผลให้โครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของเมียนมาได้เปลี่ยนไป เศรษฐกิจเปลี่ยนจากแบบยังชีพมาเป็นเศรษฐกิจเพื่อการส่งออกตามนโยบายตลาดการค้าแบบเสรีของอังกฤษ ความเจริญรุ่งเรืองทางด้านเศรษฐกิจไม่ได้ส่งผลดีแก่ชาวเมียนมา แต่ในทางตรงกันข้ามกลับเป็นผลดีต่อชาวต่างชาติที่เข้ามาทำการค้าขายในเมียนมา ผลประโยชน์จากความรุ่งเรืองของการผลิตและการค้าถูกส่งออกไปยังต่างประเทศ ในขณะที่อุตสาหกรรมของชาวเมียนมาต้องเสื่อมโทรมลง ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมากมายในเมียนมาถูกนำมาใช้อย่างฟุ่มเฟือย เช่น การตัดไม้สัก ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อังกฤษได้นำเอาวัฒนธรรมของตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องภาษา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ มีชาวจีนและอินเดียอพยพเข้ามาค้าขายในเมียนมาเป็นจำนวนมาก อันเป็นผลจากการนโยบายการค้าเสรีของอังกฤษ รวมถึงการล้มระบบการปกครองแบบกษัตริย์ และสถาบันศาสนาขาดการดูแลเอาใจใส่ สิ่งเหล่านี้เป็นความกดดันที่ชาวเมียนมาได้รับจากเจ้าอาณานิคม อย่างไรก็ตามการปฏิรูปการศึกษาของอังกฤษที่นำการระบบการศึกษาแบบตะวันตกมาเผยแพร่มีส่วนทำให้ชาวเมียนมามีความคิดแบบชาตินิยมและพยายามต่อสู้เรียกร้องเอกราชจากอังกฤษจนสำเร็จในเวลาต่อมา (วาทิน ศานต์ สันติ, 2556)

อนึ่งหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 เมียนมาได้รับเอกราชคืนจากอังกฤษ แนวความคิดทางการเมืองแบบคอมมิวนิสต์และมาร์กซิสม์เริ่มแผ่ขยาย นายอู นู นายกรัฐมนตรีคนแรกของเมียนมาได้ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

และสังคมนิยมมาใช้ในการบริหารประเทศมีการยอมรับความช่วยเหลือทางด้านเงินทุนจากต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ (ลลิตา หาญวงษ์, 2563) แต่ด้วยสถานการณ์ความตึงเครียดทางด้านเศรษฐกิจอันเป็นผลกระทบจากการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้เศรษฐกิจของเมียนมาไม่สามารถฟื้นตัวได้อย่างที่คาดหวัง จนถึงปลายทศวรรษ 1950 ความล้มเหลวทางด้านเศรษฐกิจทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนไปทั่วประเทศ (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2544, หน้า 85-86) ส่งผลให้ทหารเริ่มเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง และแล้วนายพลเน วิน ได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากนายอู นู รวมทั้งการตั้งรัฐบาลโดยมีสภาปฏิวัติฯ แทนรัฐสภา สมาชิกของสภาปฏิวัติฯ ส่วนใหญ่เป็นทหารเข้ามาบริหารประเทศภายใต้ระบบ “สังคมนิยมพม่า” (Silverstein, 1977, p. 204) อย่างไรก็ตาม การบริหารบ้านเมืองของนายพลเน วิน และสภาปฏิวัติฯ กลับประสบผลล้มเหลว ไม่อาจช่วยให้เศรษฐกิจเมียนมาฟื้นตัวได้ รวมทั้งปัญหาทางด้านการเมืองที่ชนกลุ่มน้อยต้องการแยกตัวเป็นอิสระในการปกครองตนเอง การต่อต้านรัฐบาลเผด็จการเน วิน จากกลุ่มนักศึกษาและประชาชน จนในที่สุดรัฐบาลทหารของนายเน วิน ได้สิ้นสุดอำนาจลงในปี ค.ศ. 1988

เมียนมาก็ยังคงประสบปัญหาความขัดแย้ง วุ่นวาย บั่นป่วนทางด้านการเมืองอยู่เป็นผลเนื่องมาจากการเมืองภายในของเมียนมาเองและการเมืองระหว่างประเทศ การต่อสู้แย่งชิงอำนาจการปกครองระหว่างทหารกับพลเรือน ปัญหาสงครามกลางเมือง ปัญหาของชนกลุ่มน้อยที่ต้องการแย่งชิงอำนาจจากรัฐบาล ปัญหาเหล่านี้กลายเป็นปัญหาเรื้อรังและสร้างความไม่สงบให้กับเมียนมาโดยตลอด หากมองย้อนดูประวัติศาสตร์ทางด้านการเมืองการปกครองของเมียนมาแล้ว จะเห็นได้ว่า เมียนมามีความแตกแยกภายในจากความแตกต่าง

ด้านชาติพันธุ์ ศาสนา ความเชื่อที่ฝังรากลึกในสังคมเมียนมาตั้งแต่อดีตจนเป็นเหตุให้เกิดการแย่งชิงอำนาจการเมืองมาโดยตลอด (กฤติธี ศรีเกตุ, 2564, หน้า 1,820-1,839) หรือการรุกรานของต่างชาติจนทำให้เมียนมาเกิดความไม่สงบขึ้น รวมถึงการยึดครองของอังกฤษจนเมียนมาต้องตกเป็นอาณานิคมนั้น เป็นเหตุทำให้ทหารเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารบ้านเมืองอยู่ตลอดเวลา

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาบทบาทและการรักษาอำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1948-2010

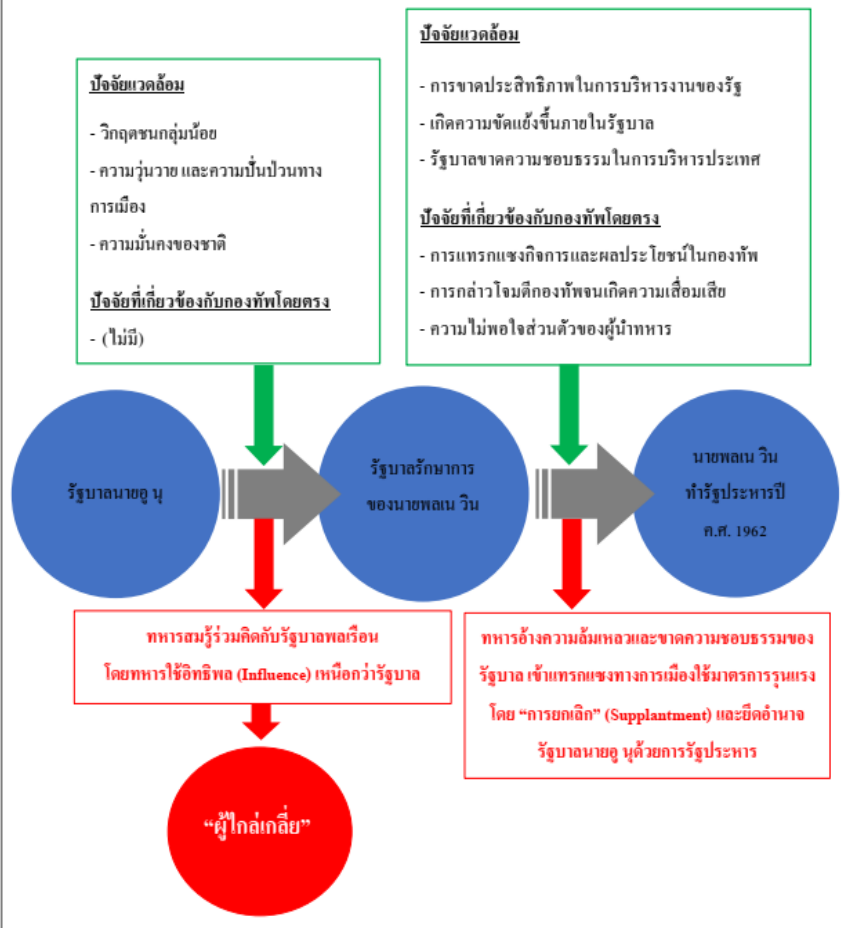
ผลการวิจัยพบว่า บทบาทและการรักษาอำนาจทางการเมืองของทหารและ ชนชั้นนำทางการเมืองของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1948-2010 สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงเวลาดังนี้

ช่วงที่ 1 บทบาทของกองทัพทหารเมียนมาในช่วง ค.ศ. 1948-1962 พบว่า บทบาทของกองทัพทหารในช่วงรัฐบาลนายอู นู บริหารประเทศในช่วงแรก ยังอยู่ในสถานะเป็นกองทัพทหารแบบมีอาชีพ ตามแนวคิดของซามวลพี ฮันติงตัน โดยทหารไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องด้านการเมืองโดยตรง แต่มีความโน้มเอียงในการเข้าไปปกครองประเทศโดยอ้อมผ่านนโยบายหรือกฎหมายตามความต้องการของกองทัพ (Alfred, 1973, p. 52) และเมื่อรัฐพลเรือนของนายอู นู ในช่วงแรกประสบปัญหาการปกครองประเทศที่ไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งสังคมตกอยู่ในสภาพการณ์ของภาวะวิกฤตเกิดความแตกแยกในหมู่ประชาชน หรือกลุ่มชาติพันธุ์ การเกิดกบฏ ซึ่งเมื่อรัฐบาลอ่อนแอไม่สามารถแก้ปัญหาบ้านเมืองได้ จึงเป็นหนทางหนึ่งที่ทหารมักจะนำมาอ้างเพื่อความชอบธรรมในการเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ส่งผลให้กองทัพได้ก้าวขึ้นมาเป็นรัฐบาลทหารรักษาการนำโดยนายพลเน วิน ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว

บทบาทของกองทัพ คือ ผู้เข้ามาไกล่เกลี่ยปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากความไร้ประสิทธิภาพของระบอบการเมืองของพลเรือน ทั้งปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งปัญหาความขัดแย้งภายในพรรครัฐบาลที่มาจากนักการเมืองด้วยกันเอง ปัญหาการเกิดสงครามแย่งชิงอำนาจต้องการแยกตัวเป็นอิสระของชนกลุ่มน้อย ปัญหาของพรรคคอมมิวนิสต์ ดังนั้น จากบทบาทของทหารเมียนมาเข้ามามีบทบาทไกล่เกลี่ยปัญหาต่างๆ ที่มีความเรื้อรังมาช้านานของเมียนมา ในฐานะรัฐบาลทหารรักษาการ จำนวน 2 ปี (Crouch & Ginsburg, 2016, pp. 121-122) หลังจากนั้นรัฐบาลโดยนายอู นู ได้เข้ามาบริหารประเทศอีกครั้ง และครั้งนี้ได้สร้างความล้มเหลวในการบริหารประเทศอีก จนกระทั่งกองทัพมองว่า การบริหารประเทศ 2 ปี ประชาชนมีความศรัทธากองทัพ ส่งผลให้บทบาทกองทัพเมียนมากลับมาอีกครั้ง ในฐานะผู้ไกล่เกลี่ยปัญหาต่างๆ ของรัฐบาลอู นู อีกครั้ง โดยนายพลเน วินนำกำลังกองทัพเข้ารัฐประหารยึดอำนาจการปกครองมาจากนายอู นู อีกครั้ง เมื่อวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ 1962 โดยมีข้ออ้างคือ การสร้างความปรองดองในชาติ เพื่อปราบปรามผู้เห็นต่างทางการเมือง ความมั่นคงของชาติ และความเป็นเอกภาพของประเทศเมียนมา และสอดคล้องกับการสำรวจทัศนคติของทหารต่อสาเหตุของการรัฐประหาร ซึ่งแบ่งเงื่อนไขของการรัฐประหารออกเป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 สภาพทางการเมืองภายในไร้เสถียรภาพ ได้แก่ ผู้นำทางการเมืองขาดความชอบธรรม ความเปราะบางของรัฐบาล ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยและวิกฤตทางเศรษฐกิจ ประเด็นที่ 2 เงื่อนไขเกี่ยวกับสถาบันทหารโดยตรง เพราะผลประโยชน์ของทหารถูกระทบกระเทือนและความขัดแย้งระหว่างผู้นำ การวิเคราะห์ บทบาทของทหารเมียนมา ตามแนวคิดของเอริค นอร์ดลิงเจอร์ (Eric Nordlinger) ในฐานะกองทัพ

เป็นผู้ไกลเกลี่ย (Moderators) สามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลาด้วยกัน ดังนี้ 1. ช่วงหลัง ปี ค.ศ. 1948 ทหารใช้ “วิธีสมรู้ร่วมคิดกับรัฐบาลพลเรือน” ในการบริหารบ้านเมืองของนอร์ตันเจอร์ ในช่วงเวลานี้ การแทรกแซงทางการเมืองของทหารตามระดับของไฟเนอร์สามารถจัดอยู่ในระดับ “การใช้อิทธิพล” เหนือกว่ารัฐบาล เราจึงจัดให้ทหารมีฐานะเป็น “ผู้ไกลเกลี่ย” ทางการเมืองของเมียนมาเป็นระยะเวลาเกือบ 10 ปี และ 2. ช่วงก่อน ปี ค.ศ. 1962 ทหารอ้างความล้มเหลวและขาดความชอบธรรมของรัฐบาล เข้าแทรกแซงทางการเมืองอีกครั้ง แต่ครั้งนี้ทหารเลือกใช้มาตรการรุนแรงต่อรัฐบาลอุ นู หรือระดับ “การยกเลิก” (Supplantment) อำนาจและยึดอำนาจรัฐบาลพลเรือนด้วยการรัฐประหาร (Finer, 1969, p. 140) ส่งผลให้ทหารยุติบทบาทของตนฐานะ “ผู้ไกลเกลี่ย” ระหว่างปี ค.ศ. 1948-1962 ลง และมามีบทบาทใหม่แทนในฐานะ “ผู้ปกครอง” ภายหลังจากปี ค.ศ. 1962 เป็นต้นมา ซึ่งสามารถสรุปได้ตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์บทบาทและการรักษาอำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองเมือง ในฐานะผู้ไถ่กู้ภัยของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1948 - 1962 ตามแนวคิดการวิเคราะห์ของ นอร์คลินเจอร์กับแซมมวล อี. ไฟเนอร์ โดยใช้วิธีการแทรกแซงด้วยการใช้อิทธิพล (Influence) ในการปกครองประเทศ

ช่วงที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า บทบาทและการรักษาอำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมือง ในฐานะผู้ปกครองทางการเมืองของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1962-1988 เป็นดังนี้

หลังจากที่รัฐบาลทหารเข้ายึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลพลเรือนได้มีการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบประชาธิปไตยรัฐสภามาเป็นแบบสังคมนิยมตามแนวทางวิधिพม่าสังคมนิยม โดยได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทั้งหมดที่มีอยู่เดิม ซึ่งอยู่ภายใต้การดำเนินการของสภาปฏิวัติ ที่มีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียว คือ “พรรคโครงการสังคมนิยมพม่า” ดำเนินการบริหารประเทศ อย่างไรก็ดีภายหลังจากที่รัฐบาลทหารของนายพลเน วินได้ปฏิรูปโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ทำให้เศรษฐกิจของพม่าอยู่ในภาวะชะงักงัน อันเนื่องมาจากการโอนกิจการหลักทางด้านเศรษฐกิจมาเป็นของรัฐและบริหารโดยภาครัฐทั้งหมด ทำให้ประเทศพม่าเปลี่ยนจากการเป็นประเทศที่ผลิตข้าวได้มากที่สุดกลับกลายเป็นเพียงประเทศที่ผลิตข้าวได้เพียงพอในการบริโภคเท่านั้น (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2544, หน้า 90) การค้า และการอุตสาหกรรมอยู่ในภาวะที่เกือบหยุดชะงัก เกิดภาวะเงินเฟ้อ และตลาดมืดทำให้สินค้าอุปโภค บริโภคมีราคาสูงขึ้นมาก มีการคอร์รัปชันเกิดขึ้นแพร่หลายในวงข้าราชการ ครอบครัวยุวชนที่เป็นชนชั้นนำร่ำรวยขึ้นอย่างมหาศาล แต่สำหรับประชาชนกลับมีแต่ความยากจนลงในทุกขณะ นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของรัฐบาลทหารได้ใช้อำนาจในทุกรูปแบบควบคุมเศรษฐกิจของพม่าทั้งรูปแบบของการผูกขาดธุรกิจการค้าในสถาบันของกองทัพทหารและส่วนบุคคล สิ่งเหล่านี้ทำให้ทหารที่มีตำแหน่งสูงมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่วนการปฏิรูปทางสังคมก่อให้เกิดความไม่เทียม

กันในการเข้าถึงวัฒนธรรมของตนเองโดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่สามารถได้เรียนภาษาของตนเอง เนื่องจากถูกทางภาครัฐบังคับให้ใช้ภาษาพม่าเป็นภาษาหลักจึงทำให้ชนกลุ่มน้อยพยายามทวงคืนความเป็นอิสระและความเสมอภาคเท่าเทียม การไม่ได้รับความเท่าเทียมกันในสังคมได้นำไปสู่การพยายามก่อความไม่สงบตลอดเวลา จนทำให้รัฐบาลต้องใช้มาตรการรุนแรงนำกองกำลังทหารเข้าควบคุมปราบปรามอยู่บ่อยครั้ง อีกทั้งการปฏิรูปศาสนาโดยการประกาศยกเลิกองค์กรทางศาสนาที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพม่ายังเป็นการตอกย้ำให้ประชาชนไม่พอใจรัฐบาลทหารของนายพลเน วิน เป็นอย่างมาก จนท้ายที่สุดประชาชนทนไม่ไหวกับการบริหารประเทศจึงพร้อมใจกันลุกขึ้นมาประท้วงต่อต้านรัฐบาลทหารของนายพลเน วิน จนเป็นเหตุให้กองทัพพม่าทำการยึดอำนาจการบริหารจากรัฐบาลของนายพลเน วิน ภายใต้ชื่อ “สภาฟื้นฟูระเบียบและกฎหมายแห่งรัฐ” (The State Law and Order Restoration Council: SLORC)

อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่ารัฐบาลทหารของนายพลเน วิน ที่นำประเทศเข้าสู่ระบอบสังคมนิยมตามวิถีของพม่า นั้นล้มเหลวในการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการปกครองของประเทศในทุกๆ ด้าน และนโยบายสังคมนิยมของนายพลเน วิน ได้เปลี่ยนพม่าให้กลายเป็นประเทศที่ยากจนที่สุดในโลก ช่วงยุคทศวรรษ 1980 (ศักราชวัฒนธรรมออนไลน์, 2565) โดยที่รัฐบาลทหารในฐานะผู้ปกครองได้ล้มล้างศูนย์อำนาจทางการเมืองเดิมและตั้งตนเองเข้าเป็นผู้ควบคุมศูนย์อำนาจทางการเมืองใหม่โดยตรง ทหารในฐานะผู้ปกครองมักมองตนเองว่าเป็นตัวแสดงหลักในการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของรัฐภายหลังได้รับเอกราช และมีบทบาทสำคัญในการรักษาความมั่นคงภายในของประเทศ เช่น

ภัยจากการจัดตั้งรัฐใหม่ ภัยจากอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ และภัยจากความแตกแยกทางการเมือง อีกทั้งมองว่า กองทัพเป็นองค์กรที่สามารถสร้างประสิทธิภาพในการริเริ่มความทันสมัยให้แก่ประเทศ และเป็นผู้นำสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของรัฐ ทหารประเภทนี้จึงมักจะปกครองในรูปของผู้นำเผด็จการทหารที่ยึดอำนาจการปกครองของรัฐไว้อย่างเบ็ดเสร็จ (เอนกชัย เรื่อง รัตนากร, 2563, หน้า 24)

ตามที่นายพลเน วิน ได้นำกำลังทหารพม่าเข้ายึดอำนาจของรัฐบาลอู นู เมื่อวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ. 1962 (พ.ศ. 2505) ที่มาจากการเลือกตั้ง ล้มล้างรัฐธรรมนูญ แล้วตั้งสภาพักวิติช ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นทหารเกือบทั้งหมด ภายใต้นโยบายปฏิรูปแบบสังคมนิยม ในขณะที่ประเทศมาเลเซียและอินเดียมสามารถรักษาระบอบประชาธิปไตยไว้ได้ ส่วนประชาธิปไตยในพม่ากลับล่มสลายอย่างรวดเร็วจากการทำรัฐประหารของกองทัพ ในปี ค.ศ. 1962 อันเนื่องมาจากสถานการณ์การสู้รบระหว่างรัฐบาลและชนกลุ่มน้อย ตลอดจนการขยายอิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเริค นอร์ดลิงเจอร์ในระดับที่กองทัพกลายเป็นผู้ปกครอง (Nordlinger, 1977, p. 22) เมื่อมีการสับเปลี่ยนผู้ปกครองจากรัฐบาลพลเรือนที่กองทัพไม่ชอบในการทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยก่อน ซึ่งรัฐบาลรักษาการทหารในขณะนั้นสามารถบริหารประเทศได้มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับของประชาชน และในเวลาต่อมาเมื่อรัฐบาลพลเรือนได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยและไม่สามารถบริหารประเทศในด้านต่าง ๆ ได้มีประสิทธิภาพ หน้าที่ของกองทัพ คือ เป้าหมายของการเป็น ผู้ปกครอง ซึ่งตามแนวคิดดังกล่าว กองทัพเข้าขัดขวาง เพื่อเข้าทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองเสียเอง โดยกองทัพจะเข้าไปครอบงำระบบการปกครองทุกระบบ

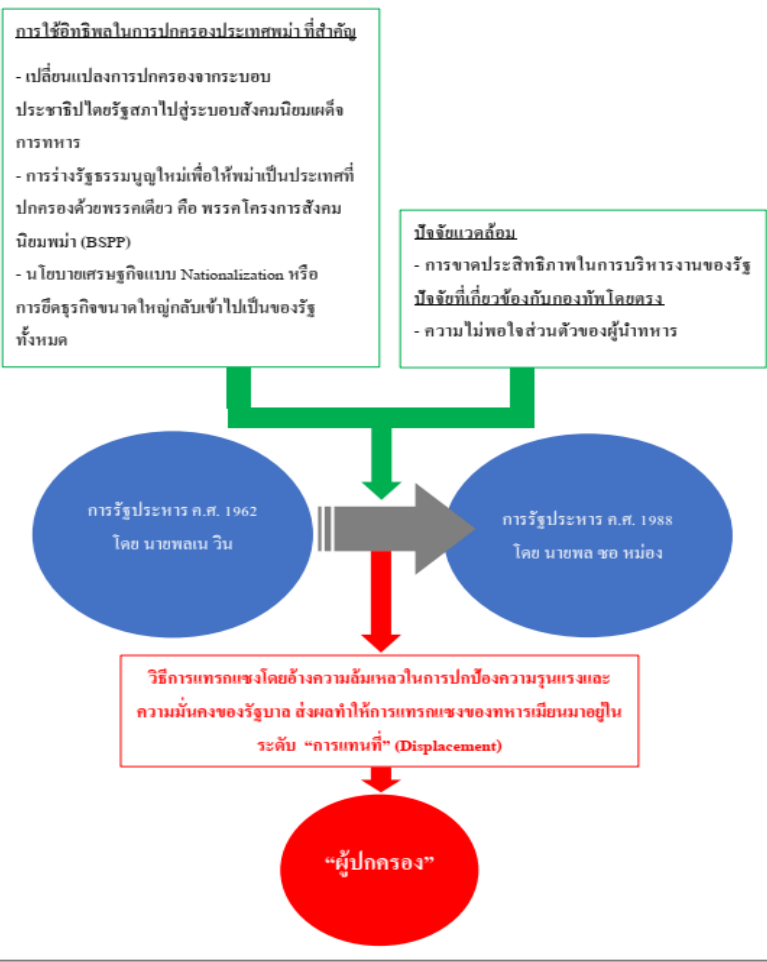
เพื่อให้การทำหน้าที่ของทหารมีความมั่นคง และรักษาอำนาจการปกครองและ
ทางการเมืองเอาไว้ได้

ปัจจัยภายในที่เป็นแนวโน้มทำให้ผู้นำทหารตัดสินใจยึดอำนาจ
ปัจจัยดังกล่าวนี้ได้แก่ ปัญหาสังคมการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งปัญหาเหล่านี้
เองที่ทหารได้ใช้เป็นเงื่อนไขในการก่อรัฐประหาร หรือความไม่พอใจของกลุ่ม
ทหารจากการถูกแทรกแซงกิจการภายในจนผลประโยชน์ของกองทัพถูก
กระทบกระเทือน หรือความไม่พอใจที่ถูกกล่าวโจมตีสถาบัน และความไม่พอใจ
ส่วนตัวของผู้นำทหาร โดยเฉพาะนายพลเน วิน มีความไม่พอใจในการ
บริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพของนายอู นู ซึ่งนายพลเน วิน ได้พิจารณาแล้ว
เห็นว่าตนเคยบริหารประเทศมาแล้ว 2 ปี ทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธา

ปัจจัยภายนอกที่มาจากอิทธิพลสงครามเย็นที่ทำให้เกิดการ
แบ่งแยกออกเป็น 2 ฝ่าย ประเทศเมียนมาเองได้รับอิทธิพลระหว่างประเทศ
กล่าวคือ เกิดการเข้ามาของก๊กมินตั๋งในเขตรัฐฉานของประเทศเมียนมา ซึ่งได้รับ
การสนับสนุนจากฝ่ายโลกเสรีที่นำโดยสหรัฐอเมริกา กองกำลังก๊กมินตั๋งนี้เองได้
ทำสงครามต่อสู้กับฝ่ายจีนคอมมิวนิสต์ โดยใช้รัฐฉานทางตอนเหนือของประเทศ
พม่าเป็นฐานกำลังในการต่อสู้ กองทัพเมียนมาหัวนั้วิตกเป็นอย่างยิ่งว่า
สหรัฐอเมริกาจะใช้กองกำลังก๊กมินตั๋งเป็นหัวหอกคุกคามและโจมตีจีน
คอมมิวนิสต์ และพฤติกรรมดังกล่าวอาจทำให้ประเทศเมียนมาเกิดการแบ่งแยก
ดินแดนขึ้นในประเทศเหมือนกับตัวอย่างในประเทศเกาหลีที่ถูกแบ่งออกเป็น
เกาหลีเหนือ-เกาหลีใต้ ปัญหาดังกล่าวนี้ รัฐบาลอู นู ไม่สามารถแก้ไขปัญหา
ดังกล่าวได้ จึงกลายมาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทหารตัดสินใจทำการรัฐประหาร
เนื่องจากเห็นว่า รัฐบาลอู นู ไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาของประเทศ

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์วิธีการแทรกแซงทางการเมืองของนายพลเน วิน ต่อรัฐบาลนาย อู นู โดยเปลี่ยนบทบาทในฐานะผู้ไกล่เกลี่ย ช่วงปี ค.ศ. 1948-1962 มาเป็นบทบาทฐานะผู้ปกครอง ช่วงปี ค.ศ. 1962-1988 ซึ่งตามแนวคิดการวิเคราะห์ของนอร์ตลินเจอร์กับแซมมวล อี.ไฟเนอร์ ใช้วิธีการแทรกแซงโดยทำให้เกิดความล้มเหลวในการป้องกันความรุนแรงและความมั่นคงของชาติจากรัฐบาลพลเรือน เหตุนี้เองทำให้สถานการณ์บังคับให้ทหารจำเป็นต้องประกาศการยกเลิก (Supplantment) และการแทนที่ (Displacement) ในการปกครองเมียนมาแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาด (Finer, 1969, p. 140) และเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบประชาธิปไตยรัฐสภาไปสู่ระบอบสังคมนิยม รวมทั้งการจัดตั้งพรรคการเมืองของทหารขึ้นมาเรียกว่า พรรคโครงการสังคมนิยมพม่า ทั้งนี้ นายพลเน วิน ได้นำเอาอุดมการณ์สังคมนิยมเข้ามาใช้ในการบริหารและปรับเปลี่ยนโครงสร้างทุกระบบของประเทศ ทั้งโครงสร้างทางด้านการเมืองการปกครอง โครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรม โครงสร้างทางเศรษฐกิจ และการเป็นอาชญากรรมแห่งเอเชียที่ไม่สมภาคกับชาติใดๆ เลย จนเกิดความล้มเหลวในการปกครองประเทศ เนื่องจากเกิดการประท้วงต่อต้านรัฐบาลนายพลเน วินที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ลุล่วง จนกระทั่งนายพล ซอ หม่อง เข้าทำการรัฐประหารวันที่ 8 กันยายน ค.ศ. 1988 และเข้าบริหารปกครองประเทศต่อ ตามภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การวิเคราะห์บทบาทและการรักษาอำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองในฐานะผู้ปกครองของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1962 - 1988 ตามแนวคิดการวิเคราะห์ของนอร์คตินเจอร์กับแซมมวล อี. ไฟเนอร์ โดยใช้วิธีการแทรกแซง เป็นการใช้อิทธิพลในการปกครองประเทศ

ช่วงที่ 3 การศึกษาพบว่า บทบาทและการรักษาอำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมือง ในฐานะผู้พิทักษ์ทางการเมืองของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1988-2010 ได้ดังนี้

บทบาทของรัฐบาลทหารในช่วงปี ค.ศ. 1988-2010 เป็นบทบาทที่รัฐบาลทหารพยายามที่จะนำการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในการปกครอง รัฐบาลคณะทหาร SLORC/SPDC ได้ยกเลิกระบอบการปกครองแบบเผด็จการทหารนิยมแบบนายพลเน วิน มาใช้ระบอบเผด็จการทหารที่มีความยืดหยุ่นกว่าระบอบของนายพลเน วิน และพยายามจะนำพาประเทศไปสู่ระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากระบอบสังคมนิยมมาสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีตามกลไกตลาด (วิรัช นิยมธรรม, 2554, หน้า 4-5) แต่ปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายในประเทศได้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างภายในกองทัพ ทำให้เกิดการเปลี่ยนตัวของผู้นำกองทัพซึ่งมีผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลทหารนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การที่รัฐบาลทหารเข้าไปมีบทบาทในการเป็นเจ้าของธุรกิจที่เกิดจากการเปิดนโยบายการค้าแบบเสรี ทำให้กลายเป็นคู่แข่งทางธุรกิจกับเอกชนส่งผลทำให้เกิดผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวโดยรวมเป็นไปอย่างจำกัดแสดงให้เห็นถึงการที่รัฐทหารเข้าไปมีบทบาทในการควบคุมกลไกต่างๆ ทางเศรษฐกิจในทุกมิติ และดูเหมือนว่าจะเป็นการเปิดโอกาสให้กองทัพเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ทางด้านธุรกิจโดยเฉพาะกิจการประเภทก๊าซธรรมชาติ เหมืองแร่ ป่าไม้ นำไปสู่การเกิดระบบอุปถัมภ์ของชนชั้นนำต่อบรรดาญาติมิตรเพื่อนฝูงที่ต้องการเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากการได้รับสัมปทานทางธุรกิจที่รัฐสงวนไว้เพื่อดำเนินการเอง (วีรศักดิ์ จัตตารุ่งนพคุณ,

2561, หน้า 94) ที่ไม่ได้ก่อประโยชน์ให้กับประชาชนมากนัก แต่ในทางตรงกันข้ามนโยบายการค้าเสรีกลับทำให้ระบอบเผด็จการแบบรวมศูนย์และสมรรถนะของกองทัพทหารเข้มแข็งมากขึ้นกว่าเดิม อันเนื่องมาจากความมั่งคั่งที่เกิดจากการลงทุนและการสัมปทานในธุรกิจของรัฐ อาจสรุปได้ว่า การปฏิรูปทางเศรษฐกิจของรัฐบาลทหาร SORC/SPDC ได้ถูกออกแบบมาเพื่อรักษาอำนาจและเสถียรภาพของกลุ่มชนชั้นนำทางทหาร เนื่องมาจากมูลค่าการลงทุนและสัมปทานในธุรกิจได้หลังไหลเข้าสู่กองทัพเป็นจำนวนมากมายมหาศาล ภาคการผลิตถูกผูกขาดโดยรัฐบาล เกิดภาวะเงินเฟ้อ เศรษฐกิจเมื่อยนมามีความเปราะบางอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด รัฐบาลทหาร SORC/SPDC มักจะอาศัยข้ออ้างของการเปลี่ยนผ่านการเมืองเพื่อรักษาอำนาจการปกครองของตนเอง กองทัพในฐานะของ “ผู้พิทักษ์” ปราบปรามที่จะปกป้องการดำรงสถานะเดิมของตนเองโดยมีเป้าหมายในการปรับปรุงประสิทธิภาพหรือปรับเปลี่ยนทิศทางของนโยบายรัฐบาลที่ล้มเหลว โดยการเปลี่ยนแปลงการเมืองและเศรษฐกิจอย่างไม่รุนแรงมากนัก รวมถึงการจัดความขัดแย้ง การคอร์รัปชันและการเล่นพรรคเล่นพวกของนักการเมือง การแก้ไขการปกครองและกลไกระบบราชการให้มีประสิทธิภาพและจัดให้มีการกระจายอำนาจและผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจในกลุ่มพลเรือน รัฐบาลทหาร SORC/SPDC มีความพยายามในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและการเมือง เพื่อส่งต่อให้กับรัฐบาลพลเรือนโดยอาศัยรณรงค์ของรัฐธรรมนูญในการถือครองอำนาจของตนเอง ทั้งในทางตรงและทางอ้อมเพื่อที่จะดำรงอยู่ในบทบาททางการเมืองการปกครองต่อไป โดยอาจกล่าวได้ว่าการปกครองในระบบทหารที่ผ่านมาทั้งการปกครองของนายพลเน วิน และคณะรัฐบาลทหาร SORC/SPDC ล้วนเป็นแบบอำนาจนิยมแทบทั้งสิ้น หากแต่เพียงใช้วิธีการควบคุม หรือการรักษา

สถานภาพของอำนาจที่กลุ่มคนมีอยู่แตกต่างกันตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศเป็นหลัก

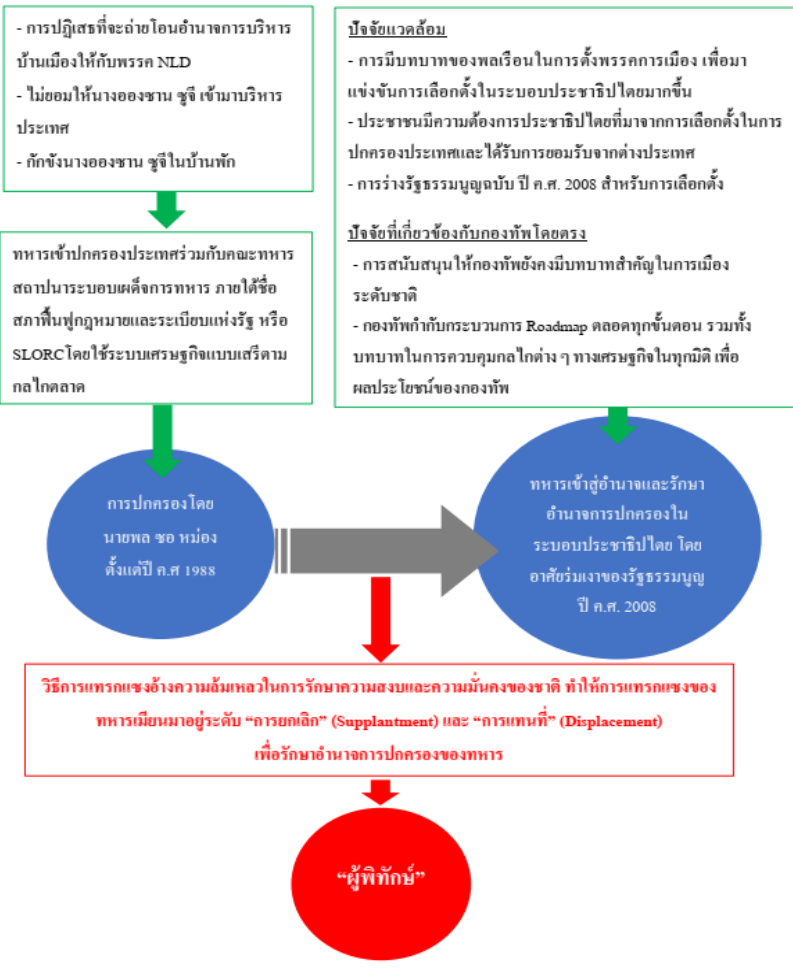
การวิเคราะห์บทบาทและการรักษาอำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมือง ในฐานะ “ผู้พิทักษ์” ของเมียนมา ช่วงปี ค.ศ. 1988-2010 เป็นดังนี้

ภายหลังเหตุการณ์จลาจล “8888” นายพล ซอ หม่อง เข้าทำการรัฐประหารวันที่ 8 กันยายน ค.ศ. 1988 และเข้าบริหารปกครองประเทศร่วมกับคณะทหารสถาปนาระบอบเผด็จการทหารอีกครั้งภายใต้ชื่อสภาฟื้นฟูกฎหมายและระเบียบแห่งรัฐ หรือ SLOC รวมทั้งได้ตั้งพรรคเอกภาพแห่งรัฐขึ้นมาร่วมปกครองประเทศ ทั้งนี้รัฐบาลได้ผ่อนคลายนโยบายและอนุญาตให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองรวมทั้งการจัดให้มีการเลือกตั้งแบบหลายพรรค โดยในวันที่ 27 พฤษภาคม ค.ศ. 1990 รัฐบาล SLOC ได้จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้น ด้วยคิดว่าฝ่ายตน จะได้ชัยชนะ ซึ่งผลการเลือกตั้ง พรรค NLD ของนางอองซาน ซูจี ได้รับคะแนน 392 ที่นั่งจากจำนวน 485 ที่นั่ง (Arendshorst, 2009, p. 104) โดยได้รับเสียงข้างมากและอ้างสิทธิอันชอบธรรมจากการเลือกตั้งขึ้นบริหารประเทศ แต่รัฐบาลทหาร SLOC ปฏิเสธที่จะถ่ายโอนอำนาจการบริหารให้กับพรรค NLD ทำให้ประชาชนรวมทั้งนานาชาติคิดว่าบาตรรัฐบาลทหาร SLOC ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเริค นอร์ดลิงเจอร์ ในระดับที่กองทัพกลายเป็นผู้พิทักษ์ (Guardians) (Nordlinger, 1977) เนื่องจากรัฐบาลทหาร SLOC ไม่ยอมให้การปกครองไปสู่มือของพลเรือน ถึงแม้ว่าเป็นการเลือกตั้งที่ถูกต้องในระบอบประชาธิปไตย กองทัพบกทหารเมียนมาในฐานะผู้พิทักษ์มีเป้าหมายไม่แตกต่างจากผู้ไกลเกลี่ย ซึ่งกองทัพในฐานะผู้พิทักษ์มีความต้องการที่จะดำรงสถานะเดิมใน

การปกครองจนกระทั่งปี ค.ศ. 2011 ถึงแม้ว่าผลัดเปลี่ยนมือการปกครองมาเป็น นายพลตาน ฉ่วย ขึ้นมารับตำแหน่งประธาน SLORC และเปลี่ยนชื่อจากสภาฟื้นฟูกฎหมายและกฎระเบียบของรัฐ (SLORC) มาเป็นสภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ (SPDC) โดยพยายามเข้าสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย และอาศัยร่มเงาของรัฐธรรมนูญในการถือครองอำนาจของตนเองทั้งในทางตรง และทางอ้อมเพื่อที่จะดำรงอยู่ในบทบาททางการเมืองการปกครองต่อไป

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์วิธีการแทรกแซงทางการเมืองของนายพล ซอ หม่อง ต่อการปฏิเสศผลการเลือกตั้ง พรรค NLD ของนางอองซาน ซูจี ที่ได้รับเสียงข้างมากและอ้างสิทธิอันชอบธรรมจากการเลือกตั้งขึ้นบริหารประเทศ ซึ่งรัฐบาลทหาร SLORC ปฏิเสธที่จะถ่ายโอนอำนาจการบริหารบ้านเมืองให้กับ พรรค NLD และไม่ยอมให้นางอองซาน ซูจี เข้ามาทำการบริหารประเทศ รวมทั้งกักขังนางอองซาน ซูจี ไว้ในบ้านพัก ดังนั้น เมื่อวิเคราะห์ตามแนวคิดการวิเคราะห์ของนอร์ตลินเจอร์กับแซมมวล อี.ไฟเนอร์ โดยใช้วิธีการแทรกแซง เป็นการใช้วิธีการการยกเลิก (Supplment) โดยดำเนินการในลักษณะความรุนแรงต่อรัฐบาลพลเรือน สรุปได้ตามภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การวิเคราะห์บทบาทและการรักษาอำนาจทางการเมืองของทหารและชนชั้นนำทางการเมือง ในฐานะผู้พิทักษ์ของเมียนมา ช่วง ค.ศ. 1988 - 2010 ตามแนวคิดการวิเคราะห์ของ นอร์ดีลินเจอร์กับแซมมวล อี. ไฟเนอร์ โดยใช้วิธีการแทรกแซง เป็นการใช่วิธีการการยกเล็ก (Supplantment) โดยดำเนินการในลักษณะความรุนแรงต่อรัฐบาลพลเรือน

ข้อค้นพบของงานวิจัย

1. แนวคิดการสร้างความภักดี (Loyalty) และการดึงเข้าเป็นพวก (Co-operation) แนวคิดดังกล่าวได้ศึกษาว่า ในการรักษาอำนาจของรัฐบาลให้คงอยู่อย่างยาวนานไม่ใช่มีเพียงการใช้ความรุนแรงเท่านั้น แต่รูปแบบที่ไม่ใช้ความรุนแรงก็มีอยู่ด้วยเช่นกัน รูปแบบดังกล่าว คือ การสร้างความภักดี (Loyalty) และการดึงเข้าเป็นพวก (Co-operation) ซึ่งรูปแบบนี้ทำให้ภายใต้การปกครองของรัฐบาลนั้นมีความเข้มแข็งและสามารถอยู่ในอำนาจได้ เนื่องจากฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองถูกแบ่งแยกทำให้อ่อนแอลง ซึ่งในรูปแบบดังกล่าวนี้ รัฐบาลทหารซึ่งมีอำนาจในการควบคุมและเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ จะใช้ทรัพยากรเหล่านี้ดึงดูดให้ประชาชนเข้าร่วมกับองค์กร และตอบแทนแก่ผู้ที่ภักดีและสนับสนุนรัฐบาล ซึ่งวิธีการดังกล่าวยังเป็นการสร้างฐานอำนาจให้ตนเองได้อีกด้วย

การสร้างความภักดีของรัฐบาลทหารนั้น สามารถดึงเอาการสนับสนุนจากประชาชนมาได้จากสิทธิพิเศษหรือโอกาสทางธุรกิจเป็นสิ่งที่ดึงดูดกรณีของรัฐบาลทหารเมียนมา คือ องค์กร USDA เห็นได้จากการเข้าเป็นสมาชิกของ USDA ผู้เป็นสมาชิกจะได้สิทธิพิเศษในการฝึกอบรมทางการศึกษา เช่น การฝึกอบรมทางคอมพิวเตอร์ การเรียนภาษาอังกฤษ เป็นต้น รวมถึงโอกาสในการประกอบธุรกิจที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล ซึ่งจำเป็นต้องใช้ใบอนุญาต รวมถึงการสนับสนุนทางการเงินและสิ่งของ ในขณะที่ฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองหรือผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมจะถูกกีดกัน จากการที่เข้ารับและการเข้าถึงสิทธิต่างๆ รวมถึงการยกเลิกสิทธิต่างๆ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของทหารกับการเมืองของเมียนมา ดังนั้น การยึดอำนาจรัฐประหารของกองทัพเมียนมาไม่ว่าจะเกิดขึ้นในยุคสมัยใด

มักจะเป็นการเริ่มต้นของการสร้างระบอบปกครองใหม่ แต่ถึงแม้ว่าจะเป็นการสร้างระบอบการปกครองในรูปแบบใหม่ก็ยังคงมีกองทัพเป็นแกนกลางของระบบการปกครองเสมอ บทบาทของกองทัพก็จะเปลี่ยนไปตามบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยตั้งแต่เริ่มแรกหลังจากที่เมียนมาได้รับเอกราชคืนมาจากอังกฤษถึงรัฐบาลชุดแรกที่เข้ามาบริหารประเทศจะเป็นรัฐบาลพลเรือนก็จะมีทหารระดับชนชั้นนำที่มีตำแหน่งระดับสูงในกองทัพเข้ามาดำรงตำแหน่งสำคัญในทางการบริหารบ้านเมืองในสถาบันหลักๆ ของประเทศควบคู่ไปกับตำแหน่งในกองทัพด้วยโดยเฉพาะสถาบันทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ และด้วยความอ่อนแอและการบริหารบ้านเมืองที่ขาดประสิทธิภาพของรัฐบาลพลเรือน จึงเป็นการเปิดโอกาสให้กองทัพเมียนมาเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง นับตั้งแต่นั้นมากองทัพก็ครองอำนาจการปกครองมาโดยตลอดและการครอบครองอำนาจที่ยาวนานของทหารได้นำมาซึ่งปัญหาหลายประการไม่ว่าจะเป็นปัญหาภายในประเทศและปัญหาภายนอกประเทศถึงแม้ว่ารัฐบาลทหารเมียนมาทุกยุคทุกสมัยจะพยายามปฏิรูปเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ หรือโครงสร้างทางสังคม แต่เป็นการกระทำเพื่อที่จะรักษาอำนาจเดิมของตนให้คงอยู่ต่อไปทางการเมืองเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรศักดิ์ ฉัตรรุ่งนพคุณ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การรักษาอำนาจของรัฐบาลทหารเมียนมา ค.ศ. 1988-2008” ที่พบว่า วิธีการรักษาอำนาจของทหารประกอบไปด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น การใช้การปฏิรูปทางการเมืองและเศรษฐกิจเพื่อสร้างความชอบธรรม การกดขี่และการใช้กำลัง การสร้างความภักดีและการดึงเข้าเป็นพวก การแบ่งแยกและปกครอง และการเตรียมการเพื่อรักษาอำนาจภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามการพยายามเปลี่ยนผ่านระบอบการปกครอง

ไปสู่การเป็นประชาธิปไตยของรัฐบาลทหารเมียนมาเปรียบเสมือนการต่อรองพื้นที่ในการรักษาอำนาจทางการเมืองของทหารให้คงอยู่โดยการอาศัยर्मเงาของรัฐธรรมนูญในการถือครองอำนาจของตนเองทั้งในทางตรงและทางอ้อม เพื่อที่จะดำรงอยู่ในบทบาททางการเมืองการปกครองตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า ช่วง ค.ศ. 1948-1962 และ 1962-1988 มีข้อค้นพบไปในทิศทางเดียวกับงานของ Callahan (2003) และของ Charney (2009) ที่เห็นว่า การที่กองทัพหรือทหารสามารถเข้ามามีอำนาจทางการเมืองได้ มีสาเหตุมาจากประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ความเชื่อของเมียนมา เช่น คนเชื้อสายบะหม่า (Bamar) ต้องยิ่งใหญ่เหนือเชื้อชาติอื่น อำนาจการเมืองต้องได้มาจากการต่อสู้และการใช้กำลังเข้าแย่งชิง ทำให้ทหารสามารถใช้ความรุนแรงในการปกครองหรือการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้อย่างสอดคล้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และข้อสรุปของงานวิจัยนี้ในช่วง ค.ศ. 1988-2010 ยังสอดคล้องกับงานของ Crouch and Ginsburg (2016) และงานของ Oo (2018) ที่กองทัพเมียนมาปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมโลกโดยใช้รัฐธรรมนูญ 2008 เป็นเครื่องมือในการรักษาอำนาจของตนให้คงอยู่อย่างมีเสถียรภาพและสามารถมีอำนาจเหนือรัฐบาลพลเรือนในภาวะฉุกเฉินตามกฎหมายอีกด้วย สำหรับรัฐธรรมนูญเมียนมา ปี 2008 เป็นประชาธิปไตย หรือสอดคล้องกับการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือไม่ อาจเป็นประเด็นคำถามสำคัญที่ต้องศึกษาค้นคว้าต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง บทบาทและการรักษาอำนาจของทหารและชนชั้นนำทางการเมืองเมียนมา ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1948-2010 มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของประเทศเมียนมาที่มีผลต่อการเมืองในปัจจุบัน
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการครองอำนาจทางการเมืองของชนชั้นนำในประเทศเมียนมา
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของชนกลุ่มน้อยที่ส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศเมียนมา
4. ควรศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชนที่มีผลต่อเสถียรภาพทางการเมืองในประเทศเมียนมา
5. ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของกองทัพต่อการครองอำนาจทางการเมืองระหว่างเมียนมาในช่วงปี ค.ศ. 1958-2021 กับไทยในยุคปี ค.ศ. 2014-2021

เอกสารอ้างอิง

- กฤติธี ศรีโกตุ. (2564). นัยพม่ากับการเมืองวัฒนธรรม: ความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางการเมืองวัฒนธรรมในพื้นที่ความเชื่อเรื่องนัตในประเทศเมียนมา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.*, 9(5), 1,820-1,839.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2544). *พม่า: ประวัติศาสตร์และการเมือง*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ลลิตา หาญวงษ์. (2563, กุมภาพันธ์ 14). *ไทยพบพม่า ตอน ออง ซาน กับรัฐพม่าสมัยใหม่ (5)*. ค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2563, จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_1967470
- วาทีน ศานดี สันติ. (2556). *พม่า: ภายใต้อาณัติของอังกฤษ และปัญหาการภายหลังได้รับเอกราช*. ค้นเมื่อ 24 มกราคม 2564, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/309090>.
- วิรัช นิยมธรรม. (2554). *มโนทัศน์ทางการเมืองของรัฐพม่าบนพื้นที่สี่รัฐบาลทหาร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- วีรศักดิ์ ฉัตรรุ่งนพคุณ. (2561). *การรักษาอำนาจของรัฐบาลทหารเมียนมา ค.ศ. 1988-2008*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คณะสังคมศาสตร์.
- ศิลปวัฒนธรรมออนไลน์. (2565). 2 มีนาคม 1962 “เนวิน” ทำรัฐประหาร เปลี่ยนพม่าเป็น “ทาจิกแห่งเอเชีย”. *วันนี้ในอดีต*. ค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2565, จาก https://www.silpa-mag.com/this-day-in-history/article_6966
- เอนกชัย เรื่องรัตนากร. (2563). *ธุรกิจกองทัพกับการเปลี่ยนผ่านการทางการเมืองในเมียนมา ค.ศ. 1958-2020*. ดุษฎีนิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Alfred, S. (1973). *Authoritarian Brazil: Origins, politics, and future*. New Haven, CO: Yale University Press.
- Arendshorst, J. (2009). The dilemma of non-interference: Myanmar, human rights, and the ASEAN charter. *Journal of Northwestern Journal of International Human Rights*, 2(2), 101-121.
- Callahan, M. P. (2003). *Making enemies: War and state building in Burma*. New York: Cornell University Press.
- Charney, M. W. (2009). *History of modern Burma*. London: Cambridge University Press.
- Crouch, M. & Ginsburg, T. (2016). *Between endurance and change in South-East Asia: The military and constitutional reform in Myanmar and Thailand*. International Institute for Democracy and Electoral Assistance.
- Finer, S. E. (2006). *The man on horseback: The role of the military in politics*. New York: Praeger.
- Kudo, T., & Kumagai, S. (2011). *The United States and Japan: Assisting Myanmar's development*. Washington, DC: Sasakawa Peace Foundation.
- Martin, M. F. (2010). *Burma's 2010 elections: Implications of the new constitution and election laws*. Washington, DC: Congressional Research Service.
- Moe, K. Z. (2017). *Author discusses martyrs' day assassination of Aung San*. Yangon, Myanmar: The Irrawaddy.
- Nordlinger, E. A. (1977). *Soldiers and politics: Military coups and governments*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

- Oo, Z. N. (2018). *Myanmar parliaments can change really democracy*. Retrieved March 8, 2020, from https://www.academia.edu/9834322/Myanmar_Parliament/can/really/change
- Silverstein, J. (1977). *Burma: Military rule and the politics of stagnation*. London: Cornell University Press.
- Taylor, E. M. (2013). *Nations on the move: Burmese migration to Australia*. School of Historical and Philosophical Studies, Faculty of Arts, The University of Melbourne.